

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET – ZAGREB
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

ULOGA SUVREMENIH KNJIŽNIČNIH ZGRADA

završni rad

Mentorica: prof. dr.sc. Ana Barbarić

Studentica: Andreja Marić

Zagreb, rujan, 2016.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pojam knjižnice.....	2
2.1. Narodna knjižnica.....	2
2.2. Narodne knjižnice kao treći prostor.....	2
3. Digitalno doba i knjižnice.....	5
3.1. Izazovi elektroničke revolucije.....	6
4. Usluge narodne knjižnice.....	8
4.1. Cjeloživotno obrazovanje.....	9
4.2. Informacijsko opismenjavanje.....	10
5. Idealna knjižnica.....	12
5.1. Deset kvaliteta.....	12
5.1.1. Funkcionalnost.....	12
5.1.2. Prilagodljivost.....	13
5.1.3. Dostupnost.....	13
5.1.4. Raznolikost.....	13
5.1.5. Interaktivnost.....	13
5.1.6. Pogodnost.....	14
5.1.7. Sigurnost i zaštićenost.....	14
5.1.8. Efikasnost i prilagodljivost informacijskim tehnologijama.....	14
5.1.9. Ambijentalnost.....	14
6. Knjižnične zgrade.....	15
6.1. Smještaj zgrade.....	15
6.2. Pronalazak zgrade i ulaz u nju.....	16
6.3. Prostori unutar knjižnične zgrade.....	16
6.3.1. Odjel za djecu i mladež.....	17
6.3.2. Čitaonice i prostori za učenje.....	18
6.3.3. Ne-tradicionalni knjižnični prostori.....	19
6.3.4. Prostor referentne službe.....	20
6.3.5. Prostor knjižnične građe.....	20
7. Primjeri novih knjižničnih zgrada i njihova uloga.....	22
7.1. Knjižnica 21.....	22

7.2. Ideastore.....	25
7.3. Knjižnica Birmingham	26
8. Zaključak.....	30
9. Literatura.....	31
10. Sažetak	34

1. Uvod

One su pristune skoro svugdje u svijetu i ima ih skoro svaki grad. Riječ je o knjižničnim zgradama. Bilo velike ili male one čine važan društveni kapital. Budući da živimo u digitalnom dobu, pitamo se jesu li one i dalje onoliko potrebne kao i prije. Njihova glavna uloga jest pružanje informacija, a danas do informacija svatko može doći na vrlo lak, brz i jednostavan način. To se prvenstveno odnosi na pretraživanje interneta. Najlakši način kako bismo došli do informacija je sjesti za osobno računalo ili upotrijebiti pametni telefon ili neki drugi uređaj koji omogućuje pristup internetu. No informacije koje dobijemo takvim pretraživanjem ne moraju uvijek biti nužno kvalitetne i pouzdane. S druge strane informacije koje dobijemo korištenjem knjižničnih usluga, znamo da su pouzdane i točne. Stoga knjižnice kao fizički prostor ostaju i jesu važne kulturne i obrazovne ustanove. Zgrade knjižnica su bitan dio u radu knjižnice. Njihovo postojanje nije upitno, jer su odgovorile izazovima elektroničke revolucije i spremne su svoje usluge promijeniti u skladu sa društvenim i tehnološkim promjenama. Težište ovog rada će biti na narodnim knjižnicama, koje su prisutne svugdje u svijet, u svim tipovima društava i raznolikim kulturama, te koje su dostupne svim članovima zajednice. Suvremene narodne knjižnice osim tradicionalnih usluga nude i druge usluge. Više nije riječ samo o ustanovi koja daje na posudbu knjižničnu građu, riječ je o informacijskim centrima, o mjestima za učenje i za rad, o mjestima za različite aktivnosti.

2. Pojam knjižnice

Knjižnice su jedne od važnijih kulturnih i obrazovnih ustanova. Njihova primarna djelatnost se sastoji od nabave, stručne obrade, čuvanja i zaštite knjižnične građe.¹ Postoje više vrsta knjižnica. Prema namjeni i sadržaju fonda, to su²:

- nacionalna
- narodna
- školska
- sveučilišna
- visokoškolska
- općeznanstvena te specijalna.

2.1. Narodna knjižnica

Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika vlasti. Osigurava pristup znanju, informacijama i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu, rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje.³ One nisu samo posrednici znanja i informacija. Razvijaju se u skladu s novim društvenim i tehnološkim promjenama, te redefiniiraju svoje uloge. Suvremene narodne knjižnice su društveni prostori izobrazbe, osobnog razvoja, središte mjesnog okupljanja, socijalne kohezije i drugih uloga društvenog suradnika koji aktivno sudjeluje u izgradnji i oblikovanju zajednice, a istodobno su rezultat zrelosti te iste zajednice. Suradnjom s ostalim ustanovama, kao i udrugama civilnog društva, knjižnica predstavlja bitan društveni kapital.⁴

2.2. Narodne knjižnice kao treći prostor

Narodne knjižnice su danas postale tzv. treći prostor. Što znači da uz dom, radno mjesto ili školu one čine javni prostor u zajednici namijenjen okupljanjima, učenju i interakciji. Za

¹ Narodne novine: Zakon o knjižnicama [online], čl. 6. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html [8. kolovoz 2016.]

² Narodne novine: Zakon o knjižnicama [online], čl. 8. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html [8. kolovoz 2016.]

³ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 15.

⁴ Bišćan, F., Mavretić, Ž., Milovčić, J. (2015.) Knjižnica u medijima – mediji u knjižnici. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 295.

razliku od doma koje je prvi i radnog mjesta koje je drugi prostor, treći su prostori običajna mjesta neformalnog druženja, razgovora i zabave u koja bilo tko može doći, koja su nužna za zajednicu i društveni život jer omogućuju društvene interakcije. To su prostori koji razvijaju osjećaj pripadnosti određenoj zajednici i postvaraju probleme zajednice o kojima se ondje otvoreno razgovara. Treća mjesta određuju demokratičnost, društvenost, važnost razgovora i ugodno ozračje. Treća mjesta su neutralna, što znači da ih bilo koja osoba može posjetiti i otići kad god želi, lako pristupačna i u njima su svi, bez obzira na podrijetlo, društveni položaj ili bogatstvo, ravnopravni.⁵ Zanimljivo je da tko je nadređen, a tko podređen, brišu se ekonomske, političke i obrazovne razlike, nestaju društvene klase, spolovi, rase i položaji.⁶ Narodne knjižnice kako bi i dalje ostale postojane morale su promijeniti svoj način rada. Što uključuje nove usluge, pa i prostore. To su usluge kao što su ponuda jela i pića, uvođenje novih programa za različite uzraste i interese, iskorištavanje mogućnosti knjižničkog fonda, uključivanje korisnika u rad, ponuda pristupa internetu - u svim prostorijama zgrade moguće je se bežično spojiti na internet, osiguravanje prostorije za sastanke i druge aktivnosti lokalnog stanovništva.⁷ Postala su mjesta boravka. Više nije riječ samo o ustanovi koja daje na posudbu knjižničnu građu, riječ je o informacijskim centrima, o mjestima za učenje i za rad, o mjestima za različite aktivnosti. Prema tome postala su mjesta jačanja civilnog sektora i učenja demokracije. Suvremene narodne knjižnice konkuriraju sa mjestima kao što su muzeji i knjižare, pa čak i sa restoranima i trgovinama, nudeći različite zanimljive aktivnosti.⁸ Kao što je gore već spomenuto narodne knjižnice jačaju učenje demokracije.

Povezanost javnih knjižnica i demokracije izrazito je snažna. Javne, narodne knjižnice su proizvod demokracije. Ako se širi pravo glasa, logično je pripremiti građane za tu ulogu aktivnih društvenih i političkih sudionika. Knjižnice u tome smislu utemeljene su kao odgovor na potrebe demokratskog društva u razvoju.⁹ One ne samo da mogu, već su i dužne imati niz uloga kojima mogu osnažiti građane kao građanske zastupnike, olakšavajući interakciju između građana i državnih dužnosnika kako bi se oblikovale javne politike i produbio

⁵ Velagić, Z. (2015.) Povijesnost koncepcije knjižničkoga trećeg prostora. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 30

⁶ Ille, J. (2015.) Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao „treći prostor“. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 80

⁷ Ille, J. (2015.) Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao „treći prostor“. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 82

⁸ IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, str. 32.

⁹ Katić, M. (2015.) Knjižnice i demokracija: Uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 182

nacionalni diskurs. Kada su građani bolje obaviješteni, onda je vjerojatnost da će sudjelovati u raspravama o politikama gdje slobodno mogu komunicirati svoje ideje i pitanja vrlo velika. A obaviještena javnost stvara temelj demokracije. One trebaju raditi na vraćanju javnog povjerenja u knjižnice, te obnovi povijesnog poslanja knjižnica, a ona je obrazovanje za demokraciju.¹⁰ Knjižnice se trebaju povezati sa školama, fakultetima, gradskim službama, agencijama, ostalim kulturnim ustanovama, ali i s nevladinim organizacijama i novinama, kako bi zajednički djelovali u poticanju građanskoga sudjelovanja. Na taj način knjižnice proširuju javnu potporu, proširuju izvore novčanog potpomaganja te osiguravaju sudjelovanje s lokalnim poslovima.¹¹ Tako neke knjižnice imaju i dvojnu funkciju, što znači da uz svoju funkciju obavljaju još i jednu drugu.

¹⁰ Katić, M. (2015.) Knjižnice i demokracija: Uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 182

¹¹ Katić, M. (2015.) Knjižnice i demokracija: Uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 187.

3. Digitalno doba i knjižnice

U 21. stoljeću knjižnice stoje pred velikim izazovima. Njihova glavna uloga je pružanje informacija, a do informacija se u današnje vrijeme može doći vrlo lako i brzo. U posljednjih nekoliko godina brz i intenzivan razvoj informacijskih tehnologija je promijenio način pronalaska i prikupljanja informacija. Trud koji se ulaže u pronalasku informacija je znatno manji. Pojava elektroničkih medija i interneta omogućava ljudima da uz malo truda zadovolje svoje informacijske potrebe. Nije više potreban odlazak u knjižnicu, koji znatno više vremena zahtijeva. No informacije koje dobijem pretraživanjem interneta nisu uvijek nužno i kvalitetne. Važno je naglasiti vrijednost zabilježenog znanja i informacija u tiskanim i drugim ne elektroničkim oblicima. Stoga bi se knjižničarska poduka trebala baviti strategijama za ispravljanje bitnih slabosti pretraživača. Korisnike treba usmjeravati na tiskane i druge materijalne zbirke naglašavajući prednosti i rezultate koje se može dobiti uložiti se malo više truda u pretraživanje i prikupljanje informacija. To se prije svega odnosi na vjerodostojnost tekstova. Kad se jednom utvrdi da je knjiga vjerodostojna, ona ostaje ista. Kod knjiga je upravo ta osobina nepromjenjivosti u kombinaciji s razrađenom strukturom pisanja, uređivanja, objavljivanja, prodavanja i prikazivanja, stvorila ozračje povjerenja i ovisnosti koje povezuje autora, čitatelja i znanstvenika. Prema Gormanu ništa od toga ne vrijedi za elektroničke izvore i dokumente. Ne možemo sa sigurnošću znati da je autor nekog elektroničkog dokumenta koji tvrdi da mu je autor xy doista autor.¹² Nema nakladnika koji bi to jamčio, niti možemo biti sigurni jeli taj dokument istinit i hoće li sadržaj sutra biti jednak kao i jučer.

Postoje različiti pravci razmišljanja. Postoje oni koji misle da će digitalni mediji, unatoč povijesti i potrebama korisnika, potisnuti sve druge medije i da stoga knjižnice kakve poznajemo nemaju budućnost. Drugi misle da će digitalni medij postati dominantan, ali da neće izbrisati sve druge komunikacijske medije, te će stoga knjižnice doživjeti veliku promjenu – opstat će, ali u posve neprepoznatljivom obliku. Osim ta dva mišljenja postoji još jedno treće koje zastupa mišljenje da se nalazimo na zanimljivoj evolucijskoj točki komunikacijskih medija – točki u kojoj digitalni mediji naći svoje mjesto u društvu i uklopiti se u knjižnice koje se neprestano razvijaju.¹³

¹² Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 105.

¹³ Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 31.

3.1. Izazovi elektroničke revolucije

No usprkos brzom razvoju informacijskih i komunikacijskih tehnologija, knjižnice kao fizički prostor jesu i ostaju najvažnije ustanove, koje pohranjuju ljudsko znanje. Primjer su države Skandinavije. U državama Skandinavije skoro svaki grad i svako selo ima pristup dobro opremljenoj knjižnici. Istina je da narodne knjižnice nisu više ono što su nekada bile, ali to samo pokazuje da su one spremne prihvatiti novu tehnologiju i pomoću nje poboljšati svoje usluge. U prošlosti su narodne knjižnice uglavnom osiguravale pristup tiskanim informacijama i služile kao javni društveni i fizički prostor okupljanja u zajednici. U digitalnom dobu uloga i vrijednost narodnih knjižnicama osnažena je prednostima koje pružaju nove informacijske tehnologije.¹⁴ Odgovorile su izazovima elektroničke revolucije i prihvaćaju promjene u njihovim službama.

Zbog naglog razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija, potrebno je nanovo smisliti uređenje prostora unutar knjižnične zgrade. Suvremene knjižnice kao „kuće grada“¹⁵ postale su mjesta okupljanja koja inspiriraju, potiču na razmišljanje, razgovore i učenje. Današnje knjižnice imaju daleko više zona osim čitaonica, mjesta za učenje i samog prostora s knjigama. U središtu stoji korisnik i korisničke usluge. U 21. st. arhitekti i planeri knjižnica imaju mogućnost stvaranja novih pogodnosti, koje će privući ljude. Potrebno je preoblikovanje knjižnice kao fizički prostor. Uz tradicionalne usluge knjižnica mora nuditi i usluge informacijskog opismenjavanja, to uključuje dodatne prostore za rad i instrukcije.¹⁶ U svim vrstama knjižnica knjižničari posreduju između sadržaja, nove tehnologije i korisnika. Uz tu ulogu narodne knjižnice obavljaju i druge socijalne uloge. Bez obzira na pojavu interneta i sve većoj računalnoj dostupnosti podataka, narodna knjižnica i njezin javni prostor kao što je već rečeno, ostaje društveno mjesto okupljanja korisnika svih dobnih uzrasta i zanimanja. Održavanjem brojnih aktivnosti u svojim prostorijama, ona promiče svoj rad, svijest o kulturnoj baštini, zastupa kulturne različitosti te osigurava pristup kulturnim izvedbama svih izvođačkih umjetnosti. Ona predstavlja fizičko i virtualno središte za pristup lokalnim, ali i globalnim znanjima i kulturama.¹⁷ Kako postoje različiti pravci razmišljanja o

¹⁴ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 27.

¹⁵ IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, str. 32.

¹⁶ IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, str. 34.

¹⁷ Miolin, G. (2015.) Društvena uloga gradske knjižnice Marka Marulića u Splitu u promicanju kvalitete i življenja. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 377.

tome, hoće li knjižnice, prvenstveno se misli na narodnu knjižnicu, u budućnosti i dalje opstati ili će potpuno nestati, tako postoje i različita razmišljanja o njenoj ulozi u zajednici.

Na svaki članak u novinama i časopisima koji govori o nadmoći interneta i životu mladih u potpuno digitalnom svijetu, dolazi suprotan članak o važnosti knjiga i vrijednosti knjižnice. Rasprave se uvijek, u pravilu, vode o ulozi knjižnice u zajednici ili o tome treba li zajednici nešto što se može nazvati knjižnicom. Ali kako to biva u ljudskoj komunikaciji, takve su rasprave višeslojne i višeznačne. Izbor nije između starog i modernog, tehnologije i knjiga, duhovnosti i materijalizma, učenja i zabave. Radi se o tome kako uspostaviti ravnotežu između tih čimbenika i stvoriti nešto što sadržava najbolje od svega. One su složeni organizmi koji su tijekom godina pokazali nevjerojatnu sposobnost prilagodbe i usvajanja te mijenjanja uz istodobnu izgradnju trajnih vrijednosti. Zgrade u kojima su knjižnice smještene i koje u određenoj mjeri određuju knjižnicu istodobno su manifestacije i simboli tih sukoba i izbora.¹⁸ U vrijeme kada svaki mogući korisnik kroz nekoliko klikova u bilo koje doba dana i noći iz svojega doma može doći do tražene informacije ili publikacije, zadaća je narodne knjižnice osigurati korisnicima što kvalitetnije mjesto za boravak i međusobnu interakciju. Ako je viđenje razvoja narodne knjižnice u najvećoj mjeri oslonjen na fizički prostor, nužna je prilagodba oblikovanja knjižničnoga prostora novonastalim promjenama u načinu pružanja knjižničnih usluga.¹⁹

¹⁸ Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 6.

¹⁹ Bužleta, N. (2015.) Vrijednovanje knjižničnih prostora: primjer narodnih knjižnica Istre. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 116.

4. Usluge narodne knjižnice

Službe za narodne knjižnice moraju biti pristupačne svim članovima zajednice. To zahtjeva prikladno smještene knjižnične zgrade, primjeren prostorijski za čitanje i studije, odgovarajuću tehnologiju te dugo i prikladno radno vrijeme. Narodne knjižnice pružaju niz različitih usluga, kako unutar knjižnične zgrade tako i u zajednici. Knjižnice imaju ključnu ulogu u obnovi građanskog duha, pružaju ne samo informacije nego i širu mogućnost za dijalog i raspravu, što je bitno za donošenje odluka o zajedničkim poslovima. One potiču društveni kapital, osiguravajući prostor gdje se građani mogu obratiti za rješavanje osobnih i društvenih problema.²⁰ Dobro iskorištena narodna knjižnica pridonijeti će znatno životnosti gradske sredine i biti će važan obrazovni i društveni centar. Prvi dojam koji posjetitelj stekne je presudan. On će utjecati na daljnje korištenje knjižnice. Ako korisnik nije stekao dobro iskustvo prilikom prvog korištenja knjižničnih usluga, postoji velika vjerojatnost da neće više dolaziti. Usluge koje narodna knjižnica nudi svojim korisnicima, moraju biti što dostupnije u različitim oblicima i na različitim nositeljima, neke od usluga koje bi trebala osigurati su²¹:

- posudba knjige i druge građe
- korištenje knjiga i druge građe unutar prostora knjižnice
- pružanje obavijesti u tiskanom i elektroničkom obliku
- informacijsku službu i usluge rezervacije
- informacijske usluge o zajednici
- obrazovanje korisnika za korištenje knjižnice uključujući i podršku programima opismenjavanja
- organiziranje raznih programa i događanja
- suvremene komunikacijske alate kao što su blogovi, sms poruke i društvene mreže za referentne usluge i odnose s javnošću

To samo neke od glavnih usluga koje narodna knjižnica mora osigurati. Što se tiče organizacije raznih događanja i programa to uključuje: predstavljanje knjiga i časopisa, glazbena događanja, filmovi, dokumentarni filmovi, predavanje itd. Narodne knjižnice podupiru čitanje u slobodno vrijeme, dakle polaze od potrebe korisnika, ali podupiru istodobno i kulturne i edukacijske potrebe zajednice u kojoj djeluju i s kojom usko surađuju,

²⁰ Katić, M. (2015.) Knjižnice i demokracija: Uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 185.

²¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 43.

kasnije više o tome. Temeljna uloga knjižnice je osigurati da pri odabiru građe budu uzeti u obzir širi interesi i potrebe zajednice. Postoje knjižnice koje potiču korisnike na aktivno uključivanje u nabavu građe predlaganjem naslova za koje smatraju da ih knjižnica treba imati u svojem fondu.²² Knjižnica će razmotriti prijedloge i potom odlučiti koje će naslove prihvatiti, a koje ne.

4.1. Cjeloživotno obrazovanje

Suvremene narodne knjižnice imaju jednu vrlo važnu ulogu u procesu obrazovanja. Potreba za opće dostupnim posrednikom koji će omogućiti pristup znanju u tiskanom ili drugim oblicima kao što su multimediji i izvori na internetu, te podrška formalnom i neformalnom obrazovanju, razlog je osnivanja većine narodnih knjižnica. Ljudi imaju potrebu za obrazovanjem. Ono ne prestaje nego traje cijeli život. Cjeloživotno učenje obuhvaća razvijanje čitanja, postizanje obavijesnih vještina i pismenosti, usavršavanje u pojedinim područjima znanja prema potrebama korisnika na temelju tiskanih, online i drugih izvora, organiziranje događaja u knjižnici, povezivanje sa školama na lokalnoj, nacionalno pa i međunarodnoj razini.

Posebno se potiče čitanje djece i mladih, razvijaju vještine pretraživanja knjižničnih fondova i korištenja njima, uvodi ih se u svijet knjiga, informacija i čitanja, ali ni uloga knjižnice u poticanju pismenosti odraslih ne smije se zanemariti. Promicanje čitanja ima različite oblike, na primjer, prikazi knjiga određenog autora ili o određenom predmeta. Svrha je promicati čitanje kako bi se obuhvatilo što je moguće više stanovnika i čitanje proširilo na nova ili korisnicima nepoznata područja ili područja koja im nisu bliska, gdje se čitanju pristupa kao kreativnoj aktivnosti.²³ Narodna knjižnica isto tako trebaju podupirati druge ustanove koje se bore sa suzbijanjem pismenosti i promicanje medijske kulture. Prema IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice iz 2011. to može postići tako da²⁴:

- osigurava odgovarajuću građu za osobe na niskoj razini pismenosti
- surađuje s ostalim institucijama u zajednici uključenima u borbu protiv nepismenosti

²² Leščić, J. (2015.) Narodne knjižnice – od usluga za siromašne do usluga za sve. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 221.

²³ Leščić, J. (2015.) Narodne knjižnice – od usluga za siromašne do usluga za sve. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 226.

²⁴ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 50.

- sudjeluje u akcijama suzbijanja nepismenosti i razvijanja numeričkih sposobnosti
- organizira radna događanja radi promicanja zanimanja za čitanje, književnost i medijsku kulturu
- promiče i osigurava edukaciju za korištenje računalne tehnologije
- promiče svijest o novostima na medijskom tržištu
- surađuje s nastavnicima, roditeljima i drugim osobama koji pomažu doseljenicima u stjecanju neophodnih vještina koje će im pomoći da organiziraju život u novim okolnostima

4.2. Informacijsko opismenjavanje

Zbog brzog razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija potreba za informacijskim opismenjavanjem je sve veća. Svaka suvremena narodna knjižnica kao obrazovna ustanova nudi odnosno bi trebala nuditi usluge informacijskog opismenjavanja. Narodne knjižnice kao što je već rečeno imaju posebnu odgovornost u podupiranju učenja čitanja i stjecanja svih vrsta pismenosti, promicanja knjige i korištenja kako tradicionalnih tako i novih izvora informacija. Iz tog razloga većina narodnih knjižnica surađuje sa drugim obrazovnim ustanovama u edukacijskim programima osposobljavanja za korištenje različitih informacijskih izvora.

Suradnja može omogućiti knjižnicama jačanje njihova javnog položaja, poboljšati njihove usluge i programe te bolje odgovoriti potrebama sve većeg broja raznovrsnih korisnika. Suradništva različitih vrsta mogu pomoći da knjižnica ispuni te ciljeve i na najbolji mogući način služi zajednici.²⁵ U zemljama u kojima su potrebe za razvojem obrazovanja smatra prioritetom, uloga narodnih knjižnica usredotočena je na podupiranje formalnog obrazovanja.²⁶ Knjižnične zgrade u Kopenhagenu nude svojim korisnicima posebno uređene centre za učenje.²⁷ Na području Wuhana, kineska narodna knjižnica pokrenula je obrazovanje čitatelja za stjecanje informacijskih znanja i korištenje tehnologije, a gradske knjižnice Christchurch u Novom Zelandu imaju tri centra za učenje koji se sastoje od prostora za učenje, usluga i tehnologije koji omogućuju provedbu programa grupnog učenja i aktivnosti vezane za računalo.²⁸ Nepismenost i apismenost glavni su neprijatelji učenja u suvremenom

²⁵ Leščić, J. (2015.) Narodne knjižnice – od usluga za siromašne do usluga za sve. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 230.

²⁶ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 16.

²⁷ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 17.

²⁸ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 52.

društvu. Ljudi koji znaju čitati ali ne čitaju, jednako su obavijeni tamom neznanja kao i oni doista nepismeni. Poticanje pismenosti dio je informacijske djelatnosti, jer knjižničari informatori mogu osnažiti pojedince usmjeravajući ih na građu koja će im pružiti više informacija od onih koje im trebaju odgovor za postavljeno pitanje. Dodana vrijednost odgovora na informacijski upit može potaknuti na daljnje čitanje i više čitanja. Dobar knjižničar informator neće samo točno odgovoriti na pitanje, nego će dati i prijedlog što čitati iz područja za koje je korisnik pokazao zanimanje kao i iz srodnih područja.²⁹ Osoba koja je informacijski pismena, će znati kako prikupljati, pretraživati, prerađivati i koristiti informacije. Ona će moći pronaći informacije za bilo koji zadatak ili odluku s kojima se susretne. Informacijski pismene osobe su pripremljene za cjeloživotno učenje.

²⁹ Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 80.

5. Idealna knjižnica

Idealna knjižnica je kombinacija različitih međusobno povezanih funkcija. Knjižnična zgrada nudi korisnicima brojne usluge i zadovoljava različite potrebe. Idealna knjižnica bi trebala imati: otvoreni prostor za razgovor, prostore za individualno kao i za grupno učenje, osobna računala i knjige raspoređeni na svim razinama knjižnice, mirne prostore bez osobnih računala ili mobilnih uređaja.³⁰ No to nije sve što čini dobru knjižnicu. Budući da većina korisnika knjižnični prostor koristi na duži vremenski period, vrlo je važno prostorno uređenje ali i atmosfera knjižnice.

5.1. Deset kvaliteta

IFLA-ine smjernice za knjižnične zgrade iz 2007. navode McDonalldovih deset kvaliteta koje čine dobar knjižnični prostor. Prema njima dobar knjižnični prostor bi trebao biti³¹:

- funkcionalan
- prilagodljiv
- dostupan
- raznolik
- interaktivan
- pogodan
- siguran i zaštićen
- efikasan
- prilagodljiv informacijskim tehnologijama
- ambijentalan

Tih deset kvaliteta se mogu primijeniti na bilo koji prostor radilo se o knjižničnom ili nekom drugom prostoru.

5.1.1. Funkcionalnost

Funkcionalnost se odnosi na dizajn koji treba prepoznati važnost ljudi, knjiga i informacijskih tehnologija te kompleksan i i dinamičan odnos među njima. Radi se o stvaranju prostora koji korisnicima omogućava interakciju s knjižničnom građom, informacijskim tehnologijama i

³⁰ Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 13.

³¹ IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, str. 14.

uslugama koje su im potrebne. Korisnik se nalazi u središtu. Ljudi su oni koji dizajniraju knjižnice, oni koji nude te koriste knjižnične usluge, stoga je korisnik u centru cijelog tog procesa.³²

5.1.2. Prilagodljivost

Prilagodljivost znači da prostor treba biti fleksibilan i koristiti sredstva koja se mogu lako promijeniti. Zbog sve brzih promjena u digitalnom dobu važno je postići visok stupanj fleksibilnosti knjižničnog prostora. Prostor se može lako promijeniti npr. samim pomicanjem namještaja, polica ili opreme.³³

5.1.3. Dostupnost

Dostupnost čini vrlo važan kriterij prilikom planiranja knjižničnog prostora. Prilikom ulaska u knjižnicu korisnik bi trebao dobiti dobar pregled prostora. To mu omogućava lakše snalaženje. Korisnici ne trebaju razumjeti kako je knjižnica strukturirana kako bi je mogli koristiti.³⁴

5.1.4. Raznolikost

Raznolikost podrazumijeva veliki broj različitih prostorija. Raznolikost prostora se odnosi prvenstveno na uređenje prostora. Dok neki korisnici preferiraju aktivnije okruženje tijekom učenja drugi preferiraju tiho i mirno okruženje. To je razlog zašto knjižnica treba imati različite prostorije. To se može postići korištenjem različitog namještaja, osvjetljenja kao i različite boje zida.

5.1.5. Interaktivnost

Interaktivnost se odnosi na dobru organizaciju prostora. Knjižnična građa treba biti tako organizirana da se lako do nje može doći te omogućuje interakciju između korisnika i usluga.

³² IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, str. 15.

³³ IBID, str. 16.

³⁴ IBID, str. 17.

5.1.6. Pogodnost

Pogodan prostor znači, da motivira i inspirira svoje korisnike. Većina korisnika koristi knjižnički prostor na duže vrijeme. Prostor treba biti takav da se korisnik u njemu osjeća ugodno.³⁵

5.1.7. Sigurnost i zaštićenost

Potrebno je poduzeti sve potrebne mjere koje čine knjižnicu sigurnom. To uključuje požarne alarme i detektore dima. Sigurnost knjižnične građe i korisnika je od prvobitne važnosti. Dobra kontrola na ulazima i izlazima, smanjuje rizik od gubitka knjiga. Sigurnost ne uključuje samo knjižničnu građu, nego i odgovarajuće sigurnosne mjere za ljude, opremu i samu zgradu. Mjesta na kojima se nalaze aparati za gašenje požara i izlazi u slučaju nužde moraju biti jasno označena. Osoblje treba završiti tečaj pružanja prve pomoći i redovito treba uvježbavati postupke evakuacije.³⁶

5.1.8. Efikasnost i prilagodljivost informacijskim tehnologijama

Efikasnost se veže uz ekonomičnost prostora, osoblja i troškova. Prostor također treba omogućiti svojim korisnicima mogućnost korištenja informacijskih tehnologija, kako bi premostila jaz između informacijsko bogatih i informacijsko siromašnih. To uključuje bezžični pristup internetu u cijeloj zgradi te pristup električnim utičnicama kako bi korisnici mogli koristiti prijenosna računala, tablete i ostale prijenosne uređaje.

5.1.9. Ambijentalnost

Na ambijentalnost utječe osvjetljenje, estetske pojedinosti, prostori za opuštanje s udobnim namještanjem, raspored stolova koji potiče međusobnu interakciju korisnika, ponuda napitaka, prozračnost i kvaliteta zraka u prostoru.

Osim ovih deset kvaliteta postoji još jedna jedanaesta kvaliteta. Prema njoj prostor bi trebao kod korisnika odnosno posjetitelja izazvati takozvani „wow“ efekt. Arhitekti i stručnjaci pokušavaju na lukav način stvoriti ravnotežu između svih tih kvaliteta i na taj način stvoriti zgradu sa zapanjujućim arhitektonskim karakteristikama i unutarnji prostor u kojem korisnici mogu uživati.³⁷

³⁵ IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag, 2007., str. 20.

³⁶ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 62.

³⁷ IFLA: op.cit. pod. 8), str. 25.

6. Knjižnične zgrade

Knjižnice su uvijek bila mjesta za aktivnosti zajednice. Knjižnične zgrade su mjesta gdje svi mogu uživati. Trebaju biti dizajnirane, konstruirane i opremljene sa najboljim materijalima i namještajem. Starije knjižnične zgrade u manjim zajednicama se ističu svojom ljepotom i kvalitetom dizajna. Tako neki članovi zajednice poštuju stare knjižnične zgrade, koje odražavaju vrijednost prošlih vremena. Drugi su neofili, oni koji obožavaju novo, samo zato jer je novo, a treći pak cijene i raskoš starina i djelotvornost i prednosti novog. Prvi dojam koji posjetitelj stekne je presudan. On će utjecati na daljnje korištenje knjižnice. One trebaju biti tako građene i opremljene da potiču društvene i kulturne aktivnosti koje podupiru interese zajednice.³⁸

6.1. Smještaj zgrade

Knjižnična zgrada treba biti smještena tamo, gdje ljudi prolaze svakodnevno prilikom obavljanja svojih svakodnevnih aktivnosti. Drugim riječima na lokacijama, gdje su lako dostupne. Većinom su smještene u blizini prometnog čvora ili trgovačkih i kulturnih centara pa tako i trgovina, ali i tamo gdje su okružene zelenilom, dobro zaštićene od elementarnih i drugih nepogoda. Smještanjem knjižnice na osi svakodnevnih zbivanja u lokalnoj zajednici, osigurava se pristupačnost knjižničnih usluga najvećemu broju mogućih i aktivnih korisnika, a knjižnici omogućuje najveću iskoristivost svojih mogućnosti.³⁹ Parkiralište treba biti lako dostupno i blizu ulaza u knjižničnu zgradu, na način da nije potreban prelazak preko cesta kako bi se došlo do ulaza. Narodne knjižnice ne moraju imati isključivo svoju zgradu, one mogu dijeliti zgradu i s drugim službama poput umjetničkih centara, muzeja ili umjetničkih galerija. U Singapuru su knjižnice smještene u centrima sa stanovima u gradskom vlasništvu dječe su knjižnice smještene u prizemlju stambenih zgrada.⁴⁰

³⁸ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 21.

³⁹ Bužleta, N. (2015.) Vrijednovanje knjižničnih prostora: primjer narodnih knjižnica Istre. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 120.

⁴⁰ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 58.

6.2. Pronalazak zgrade i ulaz u nju

Knjižnica treba svim svojim korisnicima osigurati lagan pristup, to se prvenstveno odnosi na osobe s posebnim potrebama. Neka od obilježja koja moraju biti uključena u razvoj nove knjižnice su⁴¹:

- okolica knjižnice mora biti dobro osvijetljena, a oznake jasno vidljive s ulice
- ulaz u knjižnicu mora biti uočljiv i smješten na onoj strani zgrade s koje joj većina korisnika pristupa
- knjižnice koje su smještene na više katova trebaju uz ulaz u knjižnicu osigurati dizala koja su dovoljno prostrana za invalidska i dječja kolica
- gdje god je moguće potrebno je slijediti lokalne, nacionalne ili međunarodne standarde za prilagođavanje zgrade osobama s posebnim potrebama

Prilikom ulaska u zgradu ljudi se prvo moraju orijentirati. Iz tog razloga većina knjižničnih zgrada ima otvoreno i prostrano predvorje koje će korisnicima olakšati orijentaciju. Informacije vezane za pojedine odjele, referentne službe, toalete su jasno naznačene u unutrašnjosti zgrade. Radno vrijeme mora biti vidljivo izvan knjižnice. Knjižnice koje su smještene na više katova uz ulaz moraju osigurati dizala. Narodna knjižnica je multifunkcionalni komunikacijski centar. Usluge kao i aktivnosti koje se nude, moraju biti jasno naznačene na ulazu u knjižnicu. Uloga zgrade je da pomogne korisnicima kako koristiti te funkcije i na koji način su one međusobno povezane.⁴² Vanjske oznake na knjižnici ne određuju samo posebnu ulogu zgrade već su i njezin osnovni oblik promidžbe.

6.3. Prostori unutar knjižnične zgrade

Prostorije koje svaka knjižnica mora imati su prostorije za korisnike knjižnice, pohranu i čuvanje knjižničkog fonda, rad knjižničnih djelatnika te pomoćne i sanitarne prostorije. Promjene u društvu i nagli razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije odrazili su se i na unutarnji ustroj knjižnice ne samo u uspostavi novih službi i usluga za korisnike, već i u reorganizaciji onog dijela knjižničkog poslovanja koji se ne zbiva pred korisnicima. Novije knjižnične zgrade imaju uz gore navedene prostore puno više prostorija na raspolaganju.

⁴¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 60.

⁴² Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 14.

6.3.1. Odjel za djecu i mladež

Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost u pomaganju pri učenju čitanja i promicanju knjiga i druge građe za djecu. Djecu od malih nogu treba ohrabrivati da čitaju, razviju vještine informacijske pismenosti i koriste se knjižnicom.⁴³ Izgled prostora je važan, budući da se radi o vrlo mladoj skupini korisnika. Prostor treba biti privlačan i zanimljiv. Dječji odjeli često izaberu neku temu. Kreativan „tretman“ na vratima, prozorima, zidovima i namještaju prenosi poruku da je dječji odjel poseban. Takvim se namještanjem nastoji kod djece pobuditi dobre osjećaje i asocijacije povezane s knjižnicom, potaknuti ih na dolazak u knjižnicu i boravak u njezinim prostorijama. U Pennsilvaniji npr. je namještaj napravljen tako da slični teretnom vlaku.⁴⁴ U gradskoj knjižnici u Vukovaru je uređena igraonica. Igraonica je pokrenuta radi omogućavanja roditeljima provođenja kvalitetnoga vremena sa svojom djecom i igre s njima, a ujedno i poticanje te razvijanje njihove socijalne vještine. Zidovi igraonice su oličeni u zelenu, ljubičastu i narančastu boju, koja u kombinaciji sa šarenim igračkama privlači djecu te stvara dojam toplog prostora u kojem djeca rado provode vrijeme.⁴⁵ Za posjet igraonici nije potrebno učlanjenje u knjižnicu.

Dječje su knjižnice primjerena mjesta za organiziranje događanja kao što su pričanje priča i natjecanje u čitanju. Djeci treba pokazati da internet nije jedini izvor podataka i informacija. Današnja djeca se već poprilično dobro snalaze i koriste internetom. Prije deset ili dvadeset godina to je bilo nezamislivo. Sveta dužnost i dječjih i školskih knjižnica trebalo bi biti odvracati djecu od toga da se isključivo oslanjaju na te izvore te poticati čitanje kao način usvajanja znanja. Oni se mogu i trebaju služiti svim dostupnim metodama za ispunjavanje svojih zadataka. A narodne knjižnice su idealna mjesta da se akcije vezane za razvijanje pismenosti učine važnim i vidljivim djelom života zajednice.⁴⁶

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica nudi usluge i za najmlađe. U knjižnici su uređene pričaonice za djecu od 4 do 6 godina. Rad pričaonice se temelji na programskim zadacima – pružiti djeci mogućnost korištenja slikovnica te time razvijati ljubav prema knjizi; pružiti im bogatstvo izvora znanja i poticati ih na razvoj govornih sposobnosti;

⁴³ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 44.

⁴⁴ Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 131.

⁴⁵ Surma Szabo, V. (2015.) Gradska knjižnica Vukovar – Prostornom osmišljenošću do programske uspješnosti. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 152.

⁴⁶ Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 51.

razvijati kod djece mišljenje i pamćenje, bogatiti emocije djece; razvijati stvaralačke sposobnosti; uključiti djecu u praćenje društvenih zbivanja te razvijati kod djece radne navike.⁴⁷

Knjižnične usluge za mladež moraju uključiti prostore za društvene aktivnosti kao i prostore za učenje. Mladi korisnici su često glasni i stoga bi bilo dobro da su ti prostori zvučno izolirani kako bi mogli razgovarati, a da ne ometaju ostale korisnike knjižničnog prostora. Narodna knjižnica mora razumjeti njihove potrebe i svoje usluge tim potrebama prilagoditi. Pri tome treba osigurati građu, uključujući pristup elektroničkim izvorima informacija, koja će održavati njihove interese i kulturu. Što znači da knjižnica mora nabavljati građu koja predstavlja mladenačku kulturu na raznim medijima koji nisu dio tradicionalne knjižnične građe.⁴⁸ Za razliku od djece i mladih, odrasli će imati različite zahtjeve prema informacijskim i knjižničnim službama ovisno o situacijama u kojima će se naći tijekom obrazovnog procesa, radnog ili osobnog života.

6.3.2. Čitaonice i prostori za učenje

U starijim narodnim knjižnicama najslavniji prostori su bile čitaonice. Prostori gdje prodiere svjetlost kroz visoke prozore s udobnim stolicama i stolovima. Čitaonica kao i ostale prostorije za korisnike trebaju biti dobro osvijetljene i prozračene. To se postiže rasporedom prozora, njihovom odgovarajućom površinom i zastorima, te stalnim prozračivanjem. Također treba pažljivo odabrati boju zida u čitaonicama, jer svaka boja različito odražava svjetlost. Bilo bi dobro da su ti prostori zvučno izolirani, jer većina korisnika prilikom čitanja preferira tišinu. Čitaonice i prostori za učenje bi trebali biti⁴⁹:

- smješteni u sredini i blizu knjižnične građe i stubišta/dizala
- smješteni tako da osoblje knjižnice ima dobar pogled na taj dio prostora
- dizajnirani tako da se mogu poduzeti promjene
- zvučno izolirano
- udobni i privlačni

⁴⁷ Galinec, K. (2015.) Kulturni i obrazovni programi u knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 315.

⁴⁸ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 45.

⁴⁹ Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 115.

6.3.3. Ne-tradicionalni knjižnični prostori

Narodne knjižnične zgrade koje su otvorene posljednjih deset godina imaju uz tradicionalne prostore kao što su prostori za knjižničnu posudbu, referentnu službu, čitaonice i prostori za knjižničnu zbirku i građu, kafeterije, prostore za izložbu i dr. Nove knjižnice imaju prostore za grupni rad, koje imaju na raspolaganju pametne ploče i druge vizualne uređaje, te pristup internetu kako bi mogli na ekranu prikazivati videa ili online informacije većoj skupini ljudi.⁵⁰ Višenamjenski prostori se koriste za različite aktivnosti. Te aktivnosti uključuju: programe za djecu, koncerte, filmove, razgovore o knjigama i dr.

Razgovore o knjigama se odnose na čitateljske klubove. U novijim narodnim knjižnicama postoje prostori namijenjeni čitateljskim klubovima. Čitateljski klubovi ujedno potiču razvijanje čitateljskog ukusa, konstruktivne rasprave o pročitanim knjigama, međugeneracijski dijalog, demokratičnost i kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Prostori za čitateljske klubove su udobni, poticajni i kreativni. Iako čitanje predstavlja individualan čin, često se kod čitatelja javlja potreba za dijeljenjem razmjennom nakupljenih doživljaja i iskustava o pročitanim knjigama, kao i želja za druženjem s osobama sličnih sklonosti.⁵¹ Nove knjižnične zgrade imaju i tzv. dnevne sobe. „Dnevne sobe“ opremljene su udobnim stolicama i velikim stolovima za čitanje novina. Pomoću različitih osvjetljenja kao što su stolne lampe i stajalice svjetiljke se postiže opuštajuća atmosfera kao da se osoba nalazi u vlastitoj dnevnoj sobi.⁵² Jedan primjer dnevne sobe je odjel za odrasle u gradskoj knjižnici Vukovar. Tople boje lijepo oblikovanog i funkcionalnog namještaja u kombinaciji sa šarenim zidovima i prozorima koji ostavljaju dojam prozračnosti i puštaju svjetlo u korisnički prostor, pridonose ugodnom okruženju Knjižnice i stvaraju dojam dnevnog boravka. Prostor je ispunjen udobnim naslonjačima koji u kombinaciji sa stolicama kod korisnika stvaraju dojam da se nalazi u vlastitome dnevnom boravku, a ne u knjižnici.⁵³ U Singapuru je na primjer uveden koncept knjižnice kao „životnog stila“. U sklopu knjižnica nalaze se kafeterije, mjesta za slušanje glazbe i virtualna zajednica za studente. Za razliku od većine narodnih knjižnica

⁵⁰ Downlin, K. E. (2004.) The Library as Place: Challenge in the Digital Age. Proceeding of the Thirteenth Seminar of IFLA's Library Buildings and Equipment Section together with IFLA's Public Libraries Section „Libraries as Places: Buildings for the 21st Century“, IFLA, München, str. 25.

⁵¹ Kelav, I. (2015.) Čitateljski klub knjižnice Ivane Brlić Mažuranić. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 333.

⁵² Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 106.

⁵³ Surma Szabo, V. (2015.) Gradska knjižnica Vukovar – Prostornom osmišljenošću do programske uspješnosti. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 153.

one su otvorene sedam dana u tjednu.⁵⁴ Još jedan neuobičajeni prostor koji se može pronaći u suvremenim knjižnicama je prostor za izložbe.

Zanimljive izložbe mogu često privući ljude, koje inače ne bi zakoračili u knjižničnu zgradu. Također predstavljaju dobro marketinško sredstvo, jer su to prostori gdje knjižnica može izložiti svoja dobra. No da bi izložbeni prostor privukao ljude, mora biti tamo smješten gdje je odjek koraka najglasniji.⁵⁵ Izložbenim aktivnostima knjižnica poprima sinkretičku dimenziju, širi svoje komunikacijsko područje, zauzimajući novo mjesto na kulturnoj mapi grada. One predstavljaju dodatni motiv i dolaska i okupljanja u knjižnici.⁵⁶

6.3.4. Prostor referentne službe

Knjižnice sve više postaju centri za informacije. Ljudi više ne dolaze kako bi samo posudili i vratili knjige, već dolaze čitati novine, časopise, informirati se, istraživati, koristiti osobna računala kako bi pretraživali internet, gledati videa, prisustvuju predavanjima i koncertima i dr. Moderan način života navodi ljude da promjene način dobivanja informacija od knjižnice. Knjižnica treba zadovoljiti informacijske potrebe građana. Referentne službe su mjesta gdje se tehnologija vrlo brzo mijenja. Prostor za referentnu službu treba biti na lako vidljivom i dostupnom mjestu. Osoblje treba imati izravan pristup osobnom računalu.⁵⁷ Osoblje također treba imati pristup referentnoj zbirci i drugim dijelovima knjižnice, gdje je korisniku potrebna pomoć. Stoga je važno izgraditi kvalitetne referentne zbirke. Knjižnično osoblje mora biti pripremljeno na sve vrste upita različite razine složenosti i za to mora koristiti najrazličitije vrste izvora, kao što su enciklopedije, leksikoni, informacije o izvorima podataka o lokalnoj upravi, o zavičajnoj povijesti, o zajednici itd.⁵⁸

6.3.5. Prostor knjižnične građe

I najvažniji prostor knjižnice, bez kojeg knjižnica ne bi bila knjižnica su prostori s policama punih knjiga. Ipak su glavne djelatnosti narodne knjižnice pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi zadovoljila obrazovne i informacijske potrebe te potrebe za osobnim razvojem, uključujući razonodu i potrebe vezane uz slobodno vrijeme, kako

⁵⁴ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 61.

⁵⁵ IFLA: op.cit. pod. 8), str. 78.

⁵⁶ Grašić-Kvesić, T. (2015.) Izložbena djelatnost u knjižnici Tina Ujevića. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 395.

⁵⁷ Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York : Neal-Schuman Publishers, Inc, str. 111.

⁵⁸ Leščić, J. (2015.) Narodne knjižnice – od usluga za siromašne do usluga za sve. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 223.

pojedinaca tako i grupe.⁵⁹ Građa treba biti izložena u otvorenom pristupu i složena do visine koju korisnici mogu dosegnuti. Pokretne sjedalice trebaju biti osigurane za korisnike koji se ne mogu sagnuti do najdonjih ili ispružiti do najgornjih polica. Sve police trebaju biti prilagodljive i po mogućnosti na kotačima koji se mogu zakočiti kako bi se mogle pomicati. Također trebaju biti pristupačne i osobama u invalidskim kolicima.⁶⁰ U gradskoj knjižnici Stuttgart police s knjigama posebno dolaze do izražaja te pojačavaju osjećaj, da se korisnik nalazi u knjižnici.

⁵⁹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 15.

⁶⁰ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 60.

7. Primjeri novih knjižničnih zgrada i njihova uloga

Trend otvaranja prostora knjižnice javnosti vidljiv je u nestanku glomaznih pultova s ulaza i povećanju broja uređaja za samoposluživanje, u opremanju knjižnice udobnim namještajem, u brisanju granica između posudbene i obavijesne uloge radnih mjesta, povećanju brojat terminala za pristup internetu te u smanjenju popisa rigoroznih pravila korištenja knjižnice i ponašanja u njoj.⁶¹ Demografske promjene i promjene potrebe korisnika je dovelo do transformacije knjižnica. Knjižnice su promijenile svoj dizajn na kreativan način. Danas korisnik kada uđe u knjižnicu neće vidjeti samo prostor s knjigama, već će vidjeti možda kafić, posebne sobe s osobnim računalima pa čak i galerije. Nove knjižnice reflektiraju dinamičan i stalno mijenjajući svijet. U sljedećim primjerima će biti prikazane nove knjižnične zgrade koje se skoro u svima aspektima razlikuju od tradicionalnih knjižničnih zgrada. Riječ je o novim narodnim knjižnicama. Veliki broj usluga koje nude su besplatne, pa je mogu koristiti i neučlanjeni korisnici, što će svakako povećati broj korisnika.

7.1. Knjižnica 21

Knjižnica 21 je naziv projekta koji se koristio sve do njegovog završetka. Već 1997 godine bilo je predviđeno u budućoj europskoj četvrti iza glavnog kolodvora Stuttgarta izgraditi novo urbano mjesto sa gradskom knjižnicom kao duhovno i kulturno središte. Riječ je o gradskoj knjižnici na Mailänder Platz-u u Stuttgartu. Jedinstvena zgrada koreanskog Arhitekta Eun Young Yia provocirala je mnoge Diskusije.⁶² Jer ima oblik kocke, neki su govorili da izgleda poput zatvora.

Knjižnična zgrada ima oblik kockastog Monolita. Sa devet nadzemnih i dva podzemna kata simbolizira predodžbu Arhitekta o centralnoj ulozi knjižnice kao spremnik znanja za čovječanstvo. Između vanjske stakleno-kamene fasade i unutarnje staklene fasade nastaje na svakoj razini put poput šetališta sa lijepim pogledom na grad.

⁶¹ Ille, J. (2015.) Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao „treći prostor“. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 79.

⁶²Bussmann, I. (2012.) Die „Bibliothek 21“ in Stuttgart – Stadtbibliothek am Mailänder Platz [online], Dostupno na: <http://www.bibliotheksportal.de/themen/architektur/architekturportraits.html> [24. kolovoz 2016.]

Slika 1 : vanjski izgled gradske knjižnice Stuttgart

Preuzeto sa: https://www.flickr.com/photos/stadt_stuttgart/6272648125/in/album-72157627450627069/ [19. kolovoz 2016.]

Jezgru knjižnice čini soba zvana „srce“. Soba je u obliku kocke koja doseže do četvrtog kata i poziva na razmišljanje, smanjenje tempa i unutarnje razmatranje, prema tome ne preuzima nikakvu specijalnu funkciju. Oko “srca” i salona za čitanje na prvoj se razini nalazi glazbena knjižnica, na drugoj razini dječja biblioteka, a na razinama tri do pet tema vezanih za različita stručna područja. Oko „srca“ se nalaze šesnaest velikih ekrana za digitalnu umjetnost.⁶³

⁶³ Association of European Research Libraries (2014.) New Library Buildings in Europe. Helsinki : Liber lag, str. 96.

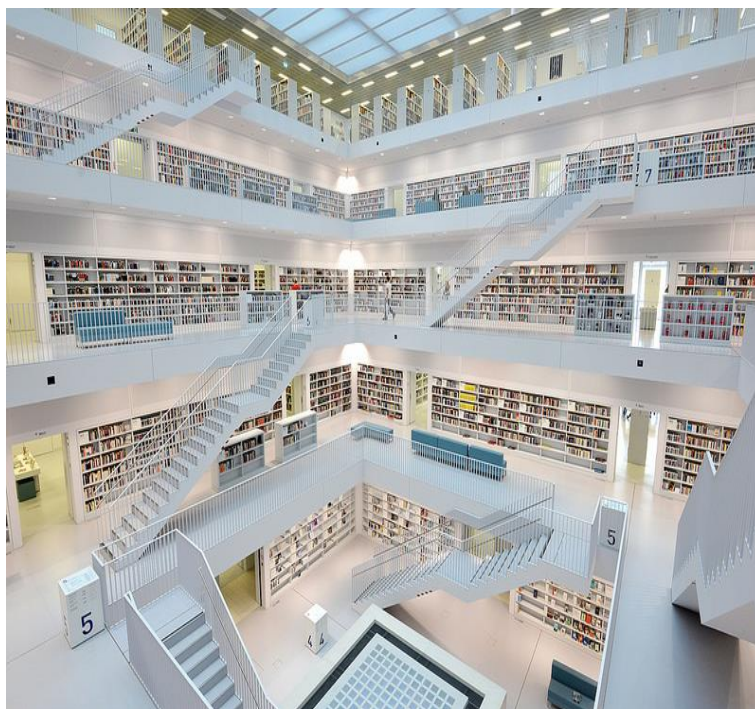
Slika 2 : “srce” gradske knjižnice Stuttgart

Preuzeto sa: https://www.flickr.com/photos/stadt_stuttgart/6272709438/in/album-72157627450627069/ [19. kolovoz 2016.]

U skriptoriju u prizemlju se nalaze deset radnih mjesta za istraživanja putem interneta i za korištenje office-a.⁶⁴ Na svakoj razini se nalazi izdvojena prostorija za grupni rad s projektorom i platnom. Na osmom nadzemnom katu nalazi se umjetnički prostor s gliptotekom. S osmog kata se također može stupiti na krovnu terasu i uživati s prekrasnim pogledom na grad. Deveti nadzemni i prvi podzemni kat su javni, dok drugi podzemni nije. Cilj projekta je bilo učiniti knjižnicu mjestom susreta, učenja te mjestom za boravak i šetnju. Knjižnica je bez ograničenja. Za osobe sa slabijim vidom postoje na šestom katu specijalna osobna računala kao i uređaji za čitanje.

Glazbeni odjel čini važan faktor glazbenog života grada. Povezan je sa glazbenim institucijama grada i regije. Dječji odjel potiče i promiče kompetenciju čitanja ne samo knjiga nego i audiovizualnih i digitalnih medija. Dječji odjel uzima u obzir kulturu iz koje dijete potječe, ali isto tako da svako dijete koristi različite načine učenja. Peta razina predstavlja medije o državama i kulturama, njihovu geografiju i politiku, povijest i jezik. Cilj je pridonijeti interkulturalnom razumijevanju i međusobnom upoznavanju.

⁶⁴ Association of European Research Libraries (2014.) *New Library Buildings in Europe*. Helsinki : Liber lag, str. 97.

Slika 3 : unutrašnjost gradske knjižnice Stuttgart

Preuzeto sa: https://www.flickr.com/photos/stadt_stuttgart/13977559092/in/album-72157627450627069/ [19. kolovoz 2016.]

Njen oblik čini je preglednom. Budući da prevladava bijela boja, knjige su dodatno istaknute i stoje u prvom planu kao što se na trećoj slici vidi. Bez većih poteškoća korisnik odnosno posjetitelj je u stanju doći do željenog mjesta.

7.2. Ideastore

U Londonu u Engleskoj se razvio novi koncept narodnih knjižnica. Radi se o tzv. dućanima ideja, koje osim tradicionalnih knjižničnih usluga nude i programe za obrazovanje odraslih. Zgrade su smještene u okolici trgovačkih centara, kako bi privukle što više posjetitelja. Postoje nekoliko elemenata koji svaki dućan ideja ima odnosno bi trebao imati. Knjižnična zgrada osim knjižnice uključujući dječju knjižnicu, prostore za školovanje kao i prostore za IT-opismenjavanje.⁶⁵ Dućan ideja treba imati i prostor za izložbe, u predvorju ako je moguće i kafeteriju.

⁶⁵ Brunner, J. (2008.) Idea Stores in London Tower Hamlets - Ein anderes Konzept für öffentliche Bibliotheken. Potsdamer Beiträge und Reportagen aus den Informationswissenschaften [online], Dostupno na: http://brain.fh-potsdam.de/static/ausgabe_002/2008_02_06_ideastores.html [24. kolovoz 2016.]

Slika 4 : “dućan ideja”

Preuzeto sa:

<http://www.londontown.com/LondonInformation/Sights%20and%20Attractions/IdeaStoreWhitechapel/80262/imagesPage/35498> [24. kolovoz 2016.]

Radna mjesta s osobnim računalima nikako ne smiju nedostajati. Na temelju inicijative britanske vlade, koja promiče cjeloživotno učenje kao i pristup informacijskim tehnologijama, želi se postići, da u svim javnim knjižnicama Velike Britanije, pa tako i u dućanima ideja, postoji besplatan pristup internetu.⁶⁶ U okviru obrazovanja odraslih, ponuđeni su različiti tečajevi, od tečajeva za fotografa i fitness do tečajeva stranih jezika.

7.3. Knjižnica Birmingham

Nova knjižnica mijenja staru Središnju knjižnicu Birmingham. Zgradu je dizajnirala poznata nizozemska arhitektica Francine Houben. Knjižnica je otvorena 2013. godine. Radi se o vrlo novoj knjižničnoj zgradi modernog izgleda. Fasada knjižnice je staklena koja je nadopunjena zamršenim metalnim obrubom.

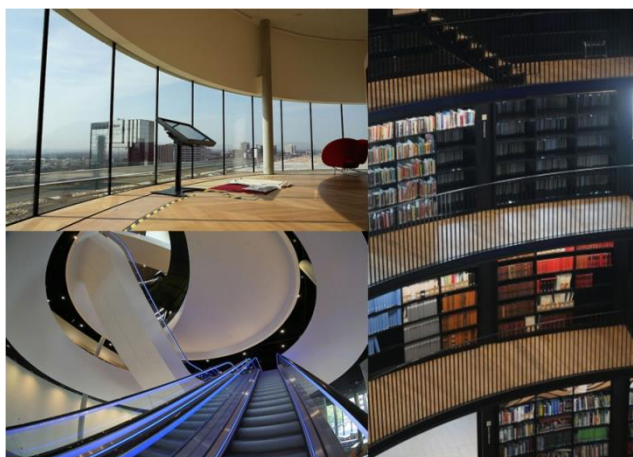
⁶⁶ Brunner, J. (2008.) Idea Stores in London Tower Hamlets - Ein anderes Konzept für öffentliche Bibliotheken. Potsdamer Beiträge und Reportagen aus den Informationswissenschaften [online], Dostupno na: http://brain.fh-potsdam.de/static/ausgabe_002/2008_02_06_ideastores.html [24. kolovoz 2016.]

Slika 5 : vanjski izgled knjižnice Birmingham

Preuzeto sa: <http://www.frostslandscapes.co.uk/case-studies/library-of-birmingham/> [27. kolovoz 2016.]

Nudi široki izbor usluga i izvora. U suradnji s vanjskim partnerima nudi zanimljive programe događanja, izložbi, nastupa i aktivnosti kroz cijelu godinu. Kroz cijelu godinu se održavaju događanja, seminari i radionice za uspješno poslovanje. Knjižnica nudi besplatne informacije o poslovanju i ljudi koji žele započeti, proširiti ili uspješno voditi poslovanje mogu doći u knjižnicu i posavjetovati se. Za sve ljubitelje knjiga, knjižnica organizira aktivnosti kao što su natjecanja u čitanju, čitanje poezije dr.⁶⁷

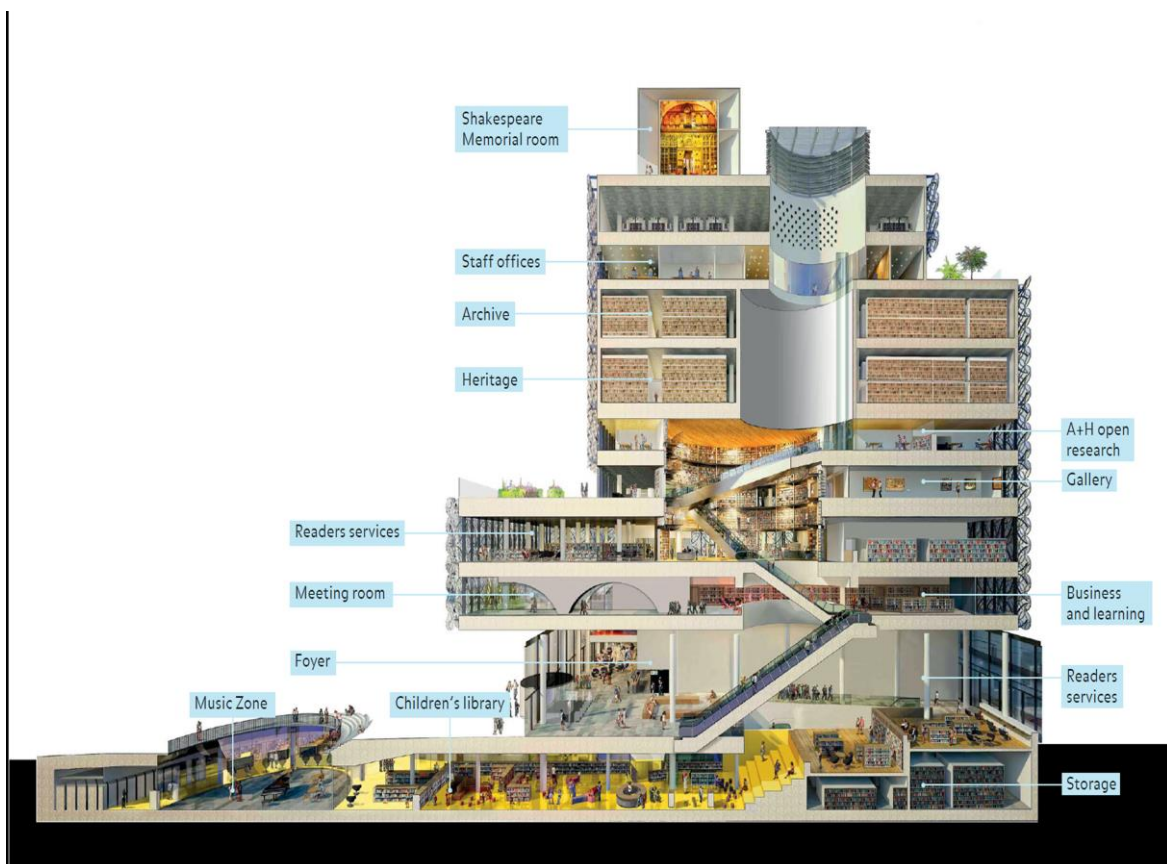
Slika 6 : unutrašnjost knjižnice Birmingham

Preuzeto sa: <http://www.telegraph.co.uk/news/picturegalleries/uknews/10273624/In-pictures-the-new-188m-Library-of-Birmingham.html?frame=2656195> [27. kolovoz 2016.]

⁶⁷ [online], Dostupno na: <http://www.libraryofbirmingham.com/services> [27. kolovoz 2016.]

Zgrada sveukupno ima deset katova. Veliki prostrani ulaz vodi do predvorja knjižnice. Dječji i glazbeni odjel su smješteni u prizemlju. U knjižnici se nalazi jedan od najvećih glazbenih odjela u državi. Glazbeni odjel pokriva gotovo sve vrste glazbe. Također ima sobu za snimanje u kojoj je moguće snimiti video ili zvuk. To je idealno mjesto za manje grupe glazbenika ili solo glazbenike. Prostorija je opremljena potrebnom tehnologijom.

Korisnicima stoje i sobe za probu na raspolaganje. U prizemlju se kao i u ostalim novijim knjižničnim zgradama nalazi kafeterija. Knjižnica raspolaže sa velikim brojem ugodnih i kreativnih prostora za sjedenje i čitanje, a na lijepim danima tu je i krovna terasa s vrtom. Iako nevjerojatno zvuči postoji i tzv. terasa otkrića na kojoj knjižnica uzgaja voće, povrće i biljke te svojim korisnicima nudi knjige vezane za to područje istraživanja.⁶⁸

Slika 7: raspored prostorija knjižnice Birmingham

Library of Birmingham: Facts and Figures brochure from Mecanoo [online], preuzeto sa: <http://www.libraryofbirmingham.com/article/designandconstruction/designteam> [27. kolovoz 2016.]

⁶⁸ Library of Birmingham [online]. Dostupno na: <http://www.libraryofbirmingham.com/services> [25. kolovoz 2016.]

Mladi se korisnici mogu u tzv. Chill out prostoriji opustiti, čitati ili razgovarati sa svojim prijateljima. No to nije jedina takva prostorija. Na svakom katu ima prostor za opuštanje i druženje. Za one koje su pak više za mir i tišinu svoje vrijeme mogu provesti na drugom katu u sobi za razmišljanje.

U dvorištu zgrade nalazi se amfiteatar. Na petom katu je pohranjena baština, a na šestom katu se nalaze arhivi. Na katu iznad su uredi osoblja knjižnice. I vjerojatno najvažniji prostor zgrade, odnosno koji ima najveću vrijednost, nalazi se na samom vrhu. Raskošna drvena soba je još 1882. godine za prvu središnju knjižnicu dizajnirana. Riječ je o Shakespeare-ovoj sobi. Soba je od tada dva puta premještena i danas se nalazi na vrhu nove knjižnične zgrade u Birminghamu.⁶⁹

Slika 8: Shakespeare Memorial room

Preuzeto sa: <http://www.libraryofbirmingham.com/article/venuehire/weddings> [29. Kolovoz 2016]

⁶⁹ Library of Birmingham [online]. Dostupno na: <http://www.libraryofbirmingham.com/article/shakespearelibrary/shakespearememorialroom> [25. kolovoz 2016.]

8. Zaključak

Narodne knjižnice kao fizički prostor će uvijek biti dio budućnosti. U posljednjih šest godina se otvorio veliki broj narodnih knjižnica. Bez obzira na brzi razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija, knjižnične zgrade su i dalje vrlo posjećena mjesta. Što više imaju više korisnika nego ikada, jer u suvremenim narodnim knjižnicama korisnik i korisničke usluge su u središtu. Ljudi dolaze u knjižnicu ne da bi samo posudili knjigu, već kako bi koristili njezine usluge. Svojim izgledom, uslugama i inovacijama privlači nove korisnike. Kod nekih novih knjižničnih zgrada je dovoljan samo njihov izgled kako bi privukle korisnike. Za brojne usluge čak nije ni potrebna članska iskaznica, što dodatno povećava broj korisnika. Narodne knjižnice su pokazale da su spremne prihvatiti nove društvene i tehnološke promjene. Promijenile su svoj dizajn na kreativan način. Danas korisnik kada uđe u knjižnicu neće vidjeti samo prostor s knjigama, već će vidjeti možda kafić, posebne sobe s osobnim računalima, sobe za opuštanje i razgovor, galerije pa čak i terase na kojima mogu popiti kavu. Postala su mjesta zanimljiva svim uzrastima. Narodna knjižnica je postala treći prostor, što znači da uz dom, radno mjesto ili školu one čine javni prostor u zajednici namijenjen okupljanjima, učenju i interakciji. Gradska knjižnica Stuttgart, Birmingham i dućani ideja, pokazuju kako su nove knjižnične zgrade uistinu odraz dinamičnog i stalno mijenjajućeg svijeta. One će se kako i sada tako i u budućnosti prihvaćati nove komunikacijske i informacijske tehnologije, te pomoću i u skladu s njima pokušati poboljšati svoje usluge.

9. Literatura

Knjige:

1. Association of European Research Libraries (2014.) New Library Buildings in Europe. Helsinki : Liber lag
2. Gorman, M. (2006.) Postojana knjižnica. Tehnologija, Tradicija i potraga za ravnotežom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo
3. IFLA (2007.) Library Building Guidelines: Developments & Reflection. München : K. G. Saur Verlag
4. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (2011.) Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo
5. Lushington, N. (2002.) Libraries Designed for Users. A 21st Century Guide. New York: Neal-Schuman Publishers, Inc

Web stranice:

1. Library of Birmingham [online]. Dostupno na: <http://www.libraryofbirmingham.com/services> [27. kolovoz 2016.]
2. Narodne novine: Zakon o knjižnicama [online]. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html [8. kolovoz 2016.]

Članci iz zbornika radova:

1. Bišćan, F., Mavretić, Ž., Milovčić, J. (2015.) Knjižnica u medijima – mediji u knjižnici. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 295.
2. Bužleta, N. (2015.) Vrjednovanje knjižničnih prostora: primjer narodnih knjižnica Istre. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 116.
3. Downlin, K. E. (2004.) The Library as Place: Challenge in the Digital Age. Proceeding of the Thirteenth Seminar of IFLA's Library Buildings and Equipment

Section together with IFLA's Public Libraries Section „Libraries as Places: Buildings for the 21st Century“. München : IFLA

4. Galinec, K. (2015.) Kulturni i obrazovni programi u knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 315.
5. Grašić-Kvesić, T. (2015.) Izložbena djelatnost u knjižnici Tina Ujevića. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 395.
6. Ille, J. (2015.) Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao „treći prostor“. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 79.
7. Katić, M. (2015.) Knjižnice i demokracija: Uloga knjižnica u razvijanju deliberativne demokracije. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 182
8. Kelav, I. (2015.) Čitateljski klub knjižnice Ivane Brlić Mažuranić. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 333.
9. Leščić, J. (2015.) Narodne knjižnice – od usluga za siromašne do usluga za sve. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 230.
10. Miolin, G. (2015.) Društvena uloga gradske knjižnice Marka Marulića u Splitu u promicanju kvalitete i življenja. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 377.
11. Surma Szabo, V. (2015.) Gradska knjižnica Vukovar – Prostornom osmišljenošću do programske uspješnosti. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 153.

12. Velagić, Z. (2015.) Povijesnost koncepcije knjižničnoga trećeg prostora. 9. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj „Narodne knjižnice kao treći prostor“, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, str. 30

Online članci:

1. Brunner, J. (2008.) Idea Stores in London Tower Hamlets - Ein anderes Konzept für öffentliche Bibliotheken. Potsdamer Beiträge und Reportagen aus den Informationswissenschaften [online]. Dostupno na: http://brain.fh-potsdam.de/static/ausgabe_002/2008_02_06_ideastores.html [20. kolovoz 2016.]
2. Bussmann, I. (2012.) Die „Bibliothek 21“ in Stuttgart – Stadtbibliothek am Mailänder Platz [online], Dostupno na: <http://www.bibliotheksportal.de/themen/architektur/architekturportraits.html> [24. kolovoz 2016.]

10.Sažetak

Težište ovog rada će biti na narodnim knjižnicama, koje su dostupne svima. Iako živimo u digitalnom dobu, narodne knjižnice kao fizički prostori ne gube svoju vrijednosti. One su u skladu s novim društvenim i tehnološkim promjenama promijenile svoj način rada i pružanja usluga. Suvremene narodne knjižnice se fokusiraju na korisnika i korisničke usluge. Članovi zajednice se okupljaju u narodnim knjižnicama kao kulturnim i informacijskim središtima, te središtima cjeloživotne i neformalne izobrazbe. U svojim prostorijama organiziraju brojna događanja, radionice, predstavljanje knjiga i dr. Globalizacija te informacijska i komunikacijska tehnologija nisu promijenile samo način rada knjižnice, već i knjižničnu zgradu. Suvremene narodne knjižnice se ne sastoji više samo od posudbenog prostora, prostora s policama knjiga i čitaonice, već od daleko više prostorija. To uključuje prostore kao što su prostori za individualno i grupno učenje, višenamjenski prostori, izložbeni prostori pa čak i kafeterije i terase. Na nekoliko primjera će biti prikazano kako su nove knjižnične zgrade uistinu odraz dinamičnog i stalno mijenjajućeg svijeta.

Ključne riječi: narodna knjižnica, knjižnična zgrada, korisničke usluge, informacijski centar

Abstract

The focus of this paper will be on public libraries, which are available to everyone. Although we are living in the digital age, public libraries as physical spaces do not lose their value. Today's public libraries are redefining their role in accordance with social and technological changes. They are focused on the user and user facilities. They offer a wide range of programs such as workshops, book presentation, educational programs and other events, and thus bring members of the community to libraries as centers of culture and information, as well as of lifelong learning and informational education. Globalization and information and communication technology have not only changed the libraries services, but also its building. Today's public libraries have much more spaces than the reading room, space of collection and user services. There are areas such as individual or group study rooms, multipurpose rooms, exhibition rooms and even cafeterias and terrace. In this paper some examples of new library buildings will be shown. These new library buildings reflect the dynamic and constantly-changing world.

Keywords: public libraries, library buildings, user services, information center